

письменника Г.Квітки-Основ'яненка, фельдмаршала Кутузова та інші.

Крім документів на паперовій основі, у Держархіві також зберігаються і кіно-фотодокументи. Всі вони є національною спадщиною українського народу.

У наш час значно збільшився інтерес суспільства до історичного минулого, люди хочуть знати, хто були їх предки, стати більш обізнаними в історії рідного краю. Отже, документи Держархіву Харківської області будуть досліджуватися й використовуватися в інтересах народу і держави.

Ю.Є. Петрухно

УКРАЇНСЬКІ INTERNET-РЕСУРСИ: АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЇ ПОШУКОВОЇ СИСТЕМИ МЕТА

У 2004 році кафедрою бібліотекознавства та соціальних комунікацій Харківської державної академії культури було проведено дослідження, спрямоване на систематизацію українських Internet-ресурсів в українській пошуковій системі МЕТА (2).

МЕТА – з українських пошукових систем є найпопулярнішою серед користувачів, тому для дослідження стану українських Internet-ресурсів було обрано саме її.

Бібліотеки працюють з інформацією, тому виникає потреба в систематизації даних, які знаходяться в Internet. Метою повідомлення є аналітичний огляд українських Internet-ресурсів, а також систематизація отриманих даних.

Нині під бібліотечними Internet-ресурсами розуміють: електронну бібліотеку; базу даних; web-сайт.

У системі МЕТА на головній сторінці міститься розділ "Бібліотеки". У ньому зареєстровано 94 електронних бібліоте-

ку. Крім того, наводиться розподіл по містах України. За цією ознакою було виявлено ще понад 100 бібліотек, частина яких дублюють бібліотеки на головній сторінці. Проте основна частина – це інші бібліотеки, не відображені на головній сторінці. Отже, в системі МЕТА зареєстровано 189 електронних бібліотек. Більшість із них – вузівські.

Українськими бібліотекознавцями виділено приблизно 40 ознак класифікації бібліотек (1, 3). У пошуковій системі будь-яка класифікація та систематизація відсутня. Єдина класифікаційно-пошукова ознака – місто.

Усі знайдені бібліотеки можна класифікувати за такими ознаками:

1. Форма власності: державні; приватні.
- 2 Статус: національні; обласні; місцеві (ЦБС).
- 3 Вік користувачів: дитячі; юнацькі; студентські.
- 4 Галузь: публічні; наукові; науково-технічні.
- 5 Вузівські: університетські; бібліотеки Академій; бібліотеки інститутів.
- 6 Освіта: дистанційна; післядипломна.
- 7 Зміст.
- 8 Рівень автоматизації: електронні; віртуальні.
- 9 Доставка документів.

Розглянемо цю класифікацію детальніше.

3 189 бібліотек, зареєстрованих в системі МЕТА, лише 4 – приватні. Інші – державні. За статусом представлена 21 бібліотека. З них: 2 національні, 16 обласних, 1 відомча та 2 місцевих.

За віком користувачів представлено 9 бібліотек: 7 дитячих, 1 юнацька, 1 студентська. 41 бібліотека - галузь. З них: 3 публичних, 15 науково-технічних та 23 наукових.

У пошуковій системі МЕТА зареєстровано 56 вузівських бібліотек. Проте вузів там зареєстровано 185, тобто тільки

третина українських вузів мають на своєму сайті електронну бібліотеку.

У сфері *освіти* представлено 2 електронних бібліотеки: дистанційна освіта – 1 бібліотека та післядипломна – 1. Таким чином, в освітній сфері представлено тільки 2 бібліотеки з 189.

Найбільше бібліотек представлено *за змістом* – 76. Серед них: археологія – 1; географія – 1; духовна література – 6; законодавство та юриспруденція – 3; зооветеринарія – 2; іноземна література – 2; історія – 1; література, присвячена творчості Т.Г.Шевченка – 2; маркетинг – 7; менеджмент – 2; психологія – 2; технічна література – 9; торгівля – 1; українська література – 8; художня література – 6; управління – 6; фармацевтика – 1; фінанси – 6; екологія – 3; економіка – 4; енциклопедії – 2; Visual+/ Visual++ – 1.

Таким чином, практично 1/3 електронних бібліотек за змістом припадає на художню літературу – 33.

За *рівнем автоматизації* можна виокремити 19 бібліотек: 1 віртуальна та 18 електронних. Причому класифікація за цією ознакою наводиться відповідно до назв бібліотек, зареєстрованих в системі META.

Серед електронних бібліотек зареєстровані 2, які виконують *доставку документів*.

У бібліотечній сфері зареєстровано 13 бібліотек за трьома напрямками:

- бібліографія – 5 електронних бібліотек;
- бібліотекознавство та бібліотечні ресурси – 6;
- бібліотечно-інформаційні центри – 2.

Більшість цих бібліотек, зареєстрованих у пошуковій системі META, за змістом: 22 пошукові ознаки та 76 електронних бібліотек. Зареєстровано також багато вузівських бібліотек – 56. Бібліотечна сфера представлена недостатньо – 13 бібліотек зі 189.

Ще одна важлива частина українських Internet-ресурсів – це бази даних. У пошуковій системі META на головній сторінці та по містах України зареєстровано 108 баз даних.

Місто України	Кількість баз даних
Вінниця	1
Дніпропетровськ	9
Донецьк	14
Житомир	-
Запоріжжя	3
Івано-Франківськ	-
Київ	33
Кіровоград	-
Крим	10
Луганськ	4
Луцьк	1
Львів	9
Миколаїв	3
Одеса	5
Полтава	3
Рівне	1
Суми	2
Тернопіль	-
Ужгород	1
Харків	6
Херсон	1
Хмельницький	1
Черкаси	1
Чернігів	-
Чернівці	1

Таблиця доводить, що найбільша кількість баз даних у Києві. У Житомирі, Івано-Франківську, Кіровограді, Тернополі, Чернігові бази даних відсутні взагалі.

Усі бази даних були класифіковані за такими ознаками: 1. Ділові: бізнес; нерухомість; підприємства; товари та послуги; експорт та імпорт. 2. Довідково-інформаційні: Internet-пошукові; інформаційно-пошукові; інформаційно-розважальні; інформаційні; пошукові; довідкові. 3. Законодавство. 4. Країнознавство. 5. Сауни. 6. Українська залізниця.

Розглянемо їх детальніше.

Ділових баз даних 60, серед них: бізнес – 24 бази даних; нерухомість – 7; підприємства – 18; товари та послуги – 7; експорт та імпорт – 1. Довідково-інформаційних баз даних 37, серед них: Internet-пошукові – 2; інформаційно-пошукові – 3; інформаційно-розважальні – 1; інформаційні – 6; пошукові – 3; довідкові – 22.

Лише 1 база даних за тематикою “Законодавство” та “Сауни”, 2 бази даних з країнознавства. За темою “Українська залізниця” зареєстровано 3 бази даних.

Таким чином, можна дійти висновку, що більшість баз даних (60 зі 108) створено для сфери бізнесу та підприємництва, довідково-інформаційних баз даних – 37. Бібліотечні бази даних у пошуковій системі META відсутні.

На основі цих даних на факультеті бібліотекознавства та інформатики розробляється медіа-покажчик, що є перспективним напрямком подальшої систематизації українських бібліотечних Internet-ресурсів.

Література

1. Ільганаєва В. О. Бібліотечна освіта: нова парадигма розвитку / В. О. Ільганаєва. – К.: Ред. журн. “Бібл. вісн.”, 1996. – 256 с.

2. Петрухно Ю.Є. Украинские электронные библиотеки в системе «Мета» / Ю.Є. Петрухно // Інформаційно-культурологічна та мистецька освіта: стан та перспективи: Матеріали міжнар. наук. конф. – Х., 2004. – С. 44-45.
3. Слободяник М.С. Наукова бібліотека: еволюція структури і функцій: Монографія / М. С. Слободяник. – Ж.: Ред. журн. «Бібл. вісн.», 1995. – 268 с.
4. www.meta.ua.

О.М.Кобелєв

ОПТИМІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК: ПЕРСПЕКТИВИ БІБЛІОМЕТРИЧНОГО ПІДХОДУ

Проблеми, що сьогодні постали перед бібліотеками України, вимагають значних змін у напрямках бібліотечної діяльності та в методах і формах її організації. Як зазначає М.Сенченко, бібліотеки як накопичувачі знань вже віджили (1), їм у наш час необхідно доводити суспільству та державним і комерційним установам свою доцільність та корисність. Без цього неможливо мати належне відношення та фінансування. Ситуація не є винятковою (бібліотеки розвинутих країн тією чи іншою мірою її пережили або переживають), в Україні вона ускладнена відомими економічними труднощами. Необхідно також зважати на конкуренцію з боку нових, напрочуд динамічних інформаційних структур.

Саме тому, на наш погляд, шлях виходу вітчизняних бібліотек з кризового стану полягає, в першу чергу, в більш ефективному використанні наявних ресурсів та можливостей – тобто через інтенсифікацію або оптимізацію діяльності бібліотек в цілому і окремих структурних підрозділів зокрема (ці два аспекти тісно пов'язані між собою і неможливі один без іншого). Найбільше можливостей для названого напрямку дій